

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt I. Ex Concilio apud (a) Beluacen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

TITVLVS XIV.

De Precariis.

CAPVT I.

Ex Concilio apud (a) Belvacen.

Precariæ de quinquennio in quinquennium, secundum antiquam consuetudinem & auctoritatem renouentur.

NOTÆ.

(a) **B**elvacen.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc ut cap. 1. & verba hujus textus ex Synodo Belvacensi citant Burchardus lib. 3. Decret. cap. 169. Carnotensis p. 3. Decret. cap. 230. Gratianus in cap. precaria 10. q. 2. & canonem 13. Synodi Belvacensis in hæc verba refert Marcellus in notis ad Bignonium, lib. 2. cap. 5. ibi: *De precaria de quinquennio in quinquennium, secundum antiquam consuetudinem, & auctoritatem renouentur.* Eadem etiam verba referuntur in Concilio Meldensi can. 22. in qua Synodo transcripta fuerunt omnia quæ statuta erant in Belvacensi. Cum enim anno 845. Carolus Calvus convocasset Synodum Episcoporum Galliarum apud Bellovacum, quæ est civitas provincie Rhemenfis, ubi de variis Ecclesiæ negotiis actum fuit; & eodem anno celebratum fuisset Concilium Meldense, de quo ego in cap. 1. de consuet. in eo omnes canones Belvacenses relati fuerunt. Etiam reperuntur verba hujus capituli inter capitularia Caroli edita ab Ansegiso, cap. 9. & in formulis veteribus Marcuzzi, cap. 19. 21. & 150.

COMMENTARIVM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Precariæ de quinquennio in quinquennium debent renouari.* Quæ conclusio firmatur auctoritatibus supra congestis, ubi eadem sententia adstruitur; nam in utroque jure non est alia similis decisio. Illustrant eam ultra congestos à Barbosa & Gatanna in præfenti, Cujacius ad hunc titulum, & ad in. C. de iure emphyt. fol. 422. & lib. 1. de feud. cap. 1. Petrus Gregorius lib. 23. synag. cap. 2. Bignonius in not. ad Marcuzsum, lib. 2. cap. 3. Antonius August. in epit. juris lib. 15. tit. 39. Lindembrog. in glossar. verba Precariæ, Gibalinus lib. 4. de usur. cap. 2. art. 6. Glossarium Ansegisii verbo Precariæ; Dartis in cap. 4. 10. q. 2.

Sed pro dubitandi ratione in præfentem assertionem ita insurgo: Precarii natura ea est, ut pro concedentis arbitrio reuocetur, l. 1. ff. de precariis: ergo non de quinquennio in quinquennium, sed quandoque Ecclesia voluerit renouare, vel reuocare precarias concessas, potest. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III, Pars I,

rit. Augerit primò hæc difficultas eo, quia precario ipso jure inducitur renovatio, l. in rebus 4. §. final. cum l. sequenti, ff. de precar. l. item quartur 13. §. qui impleto, cum l. sequenti, ff. locati: ergo si ipso jure tacite inducitur renovatio, ad quid necessaria est expressa de quinquennio in quinquennium? Augerit secundò, nam si necessaria esset hæc quinquennalis renovatio, maxime ne longitudine temporis memoria concessionis pereat, cap. longinquitate 64. cap. sepe 72. 12. q. 2. sed precariæ ullo tempore præscribi contra Ecclesiam non possunt, cap. clericis, ibi: *Clerici quilibet, quantacunque diuturnitate temporis de Ecclesiæ remuneratione aliqua possederint, in suis propriis præscriptione temporis non reuocentur, dummodo pateat Ecclesiæ rem fuisse, ne videantur etiam Episcopi tempore administrationis prælixæ, aut precariæ, cum ordinati sint, facere non debuisse, aut diu retentis facultates, in jus sua proprietatis posse transferre.* Ergo etiam de quinquennio in quinquennium non renouentur, nulla potest timeri præscriptio in precariis. Secundò in ea verba, *Secundum auctoritatem, & antiquam consuetudinem*, ita insurgo: *Contraria inter se sunt lex scripta, & consuetudo; ubi enim lex observantia adest, consuetudo non inducitur; quia, ut ait D. Isidorus in cap. consuetudo, l. de ff. consuetudo suscipitur cum deficit lex: igitur præfens renovatio non potest præcedere juxta legem simul, & consuetudinem.*

Adhuc tamen defensanda est præfens constitutio, pro cujus expositione sciendum est, precariarum contractum veteribus Romanis ignotum fuisse, atque hodie penitus in usu esse defuisse, ut testatur Antonius Augustinus in notis ad primam collectionem, in præfenti. Unde præfenti textu sine ullo dispendio nos carere potuisse notavit Alberic. Gentilis de libris juris canonici, fol. 40. Frequens tamen fuit olim in Ecclesia Gallicana; ut constat ex Concilio Agathensi can. 58. Epauensi can. 18. Aurelian. 4. can. 36. aliisque veteribus Canonibus, & Capitularibus congestis à Lindembrogio, Bignonio, & Gibalino ubi supra: fufus verò de his precariis actum fuit in Synodo ad Lyptinas Vicum in agro Cameracensi (ut ex Aimonio lib. 5. c. 25. observavit Serarius lib. 3. histor. Mogunt. not. 31.) anno 743. habitâ, Præfide sancto Bonifacio A. S. L. ubi à Carolo Magno Principe Francorum

ita statutum fuit: *Cum consilio servorum Dei, & populi statuerimus, propter imminencia bella, & persecutiones exterarum gentium, qua in circuitu nostro sunt, ut sub precario, & censu aliquam partem ecclesiasticam pecunia in adiutorium exercitus nostri, cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus eam condicione, ut annis singulis de aliquaque casata solidus unus, id est, duodecim denarii, ad Ecclesiam, vel Monasterium reddantur, eo modo, ut si moriatur ille, cui pecunia commendata fuit, Ecclesia cum propria pecunia reconstituta sit, & iterum si necessitas cogat, aut Princeps iubeat, precarium renovetur, & rescribatur novum, & omnino observetur, ut Ecclesia, vel Monasterium penuriam, & paupertatem non patiantur, quorum pecunia in precario praestata sit; sed si paupertas cogat, Ecclesia & domus Dei reddatur integra possessio.* Ita refertur *lib. 5. Capitulum. cap. 3. & lib. 7. cap. 104.* Est itaque precaria contractus, quo res Ecclesiae alicui petenti commendatur sub annuo censu, vel alio quocunque onere ad quinquennium, aut aliud tempus, quo finito Ecclesia res suas recuperat. Cujus concessionis formulas referunt Marcellus *lib. 2. cap. 39.* & auctor incertus formularum *cap. 27.* & ex eis exhibet Simundus in *analectis ad Capitulum Caroli, tit. 7.* Nec contractus iste erat emphyteusis, ut perperam existimantur Barbatia & Berojus in *presenti rubric. Jason in l. 1. C. de jure emphyte. Valafcus de jure emphyte. q. 36. num. 9.* & notavit Cujacius *lib. 4. observ. cap. 4.* emphyteusis enim, & precaria pluribus differunt. Primum, quia emphyteusis propter agrorum culturam inventa est, ut essent qui agros desertos excolerent. Briffonius, & Hothomanus *verbo Emphyteusis.* Secundum, quia emphyteusis ex Zenonis constitutione formam accepit, *§. adeo 3. Instit. de locato:* contractus vero precariorum pluribus sequentibus annis incognitus fuit. Tertium, quia emphyteusis in perpetuum conceditur, *l. viam 10. de locat.* quare perpetuarium jus dicitur *in l. 1. C. de offic. Comitum sacri palat. l. 1. §. 2. C. de locat. praed. fiscal.* at precaria ad quinquennium conceduntur. Deinde emphyteusis sub lege meliorationis datur, precaria non. Item emphyteusis datur sub canone, & vetigali; precaria vero quamvis nonnunquam pensionem admittat, eam tamen necessario non exigit. Tandem emphyteusis in agris, & praediis consistit; precaria vero etiam in pecunia numerata datur, ut constat ex Synodo ad Lyptinas supra relata, & exemplis congestis ab Hothomano *de verbis feudibus, verbo Precaria.* Differt etiam valde precaria a precario; primum, quod precarium inter contractus proprie dictos refertur, *l. 14. ff. de precario, l. cum qui 14. §. si quis precario 11. ff. de furtis;* precaria autem tantum a DD. contractibus adnumeratur; geritur enim inter contrahentes negotium aliquod civile obligationem producens, ex qua cum nulla alia expressa prodita sit actio, conditio ex canone nascitur, argumento legis unice, *ff. de condit. ex lege.* Secundum in precario nulla merces intervenire potest, quia est gratuitum, *l. 1. §. 1. l. quastum 8. §. eum quoque, ff. de precar. in precaria autem plerumque intervenit merces, seu pensio.* Tertium, precarium nuda estis qui concessit voluntate revocari potest, cum in eo res petenti utenda detur quamdiu is, qui concessit, patitur, *l. 1. §. 2. l. qui habet 15. ff. de precar. at pre-*

caria pro voluntate concedentium regulariter non revocantur. *cap. 3. hoc tit. nisi irrationabiliter concessa sint, cap. de precario 6, 10. q. 2. cap. precaria 44. 12. q. 1. cap. 2. hoc tit.* Quarto, in precario nulla est renovatio, nam qui precario ad tempus rogavit, finito tempore etiam precario utitur, ex tacita domini voluntate, *l. in rebus 4. §. ult. ff. de precario:* precaria autem renovanda sunt singulis lustis, ex praesenti textu. Tandem quia ex precario nonnunquam transfertur possessio, ex precariis vero nunquam possessio quaeritur. In precario nunquam levissima culpa praestatur; in precariis autem tantum leviss, ut probat Gregorius Viccius *de possessione duor. q. 7.* Caeterum quae in praesenti dicuntur precariae, & apud Flodoardum *lib. 2. hist. Rheimens. cap. 5.* precariae, alibi dicitur inventiuntur praestariae; sic enim Flodoardus *lib. 3. hist. Rheimens. cap. 20.* ait, Carolum Pipini Regis filium, villam quandam a Tirpino Archiepiscopo obtinuisse in praestariam; & *cap. 21.* memorat Theodoricum Episcopum petisse res Ecclesiae Rheimensis sibi per praestariam delegari; & confusas saepe fuisse has voces, non est dubium; ut liquet ex variis exemplis signatis a Roverio *ad historiam sancti Joannis Reomaensis, num. 134.* In rigore tamen loquendo, praestaria rem Ecclesiae importabat praestitam sub certis conditionibus, ut videre est in formula praestariae Heldrici Abbatis. Reomaensis *33. cap. 4.* Praestaria ergo dicta videtur, quia res Ecclesiae minus utiles, vel minusculae, ut habet Concilium Agathense *can. 7.* salvo jure Ecclesiae in usum praestabantur. Precaria vero expectabat petentem, quia rem Ecclesiae accipiebat precario, & conditiones impositas se implerum profitebatur.

Circa causas introducendi in Ecclesia hujusmodi precarias non consentiunt Interpretes. *De causis precariarum.* Petrus Gregorius *lib. 23. synagmaticum, cap. 2.* Hothomanus *de verb. feud. verbo Precaria.* Precarias inventas esse ajunt ex eo, quod cum parva victoria de Germanis a Ludovico Imperatore anno 499, ut refert Baronius *ibid.*, non tam armorum vi, quam Christi pietate, tunc fideles in gratiarum actionem ferre omnia bona sua Ecclesiae obtulerunt; & postea ne egestate laborarent, ab Ecclesia precibus impetrabant, ut earum rerum, vel aliarum usufructu uti liceret eis, quas Ecclesia facile concedebat; quod satis constat ex *lib. 2. formular. Marculf. cap. 5.* & ex veteri formula 27. & ex legibus Aleman. *tit. 11. ibi: Si quis liber res suas ad Ecclesiam Dei dederit, &c.* & post haec a Pastore Ecclesiae per beneficium susceperit ad vidualem necessitatem conquiendam diebus vita suae, & quod spondat, per solvat ad Ecclesiam censum de illa terra. Et in legibus Bajuvar. *tit. 10. cap. 1. ibi: Post haec nullam habeat potestatem exinde quicquam auferre, nec ipse nec posteris eius, nisi defensor Ecclesiae illius per beneficium prestare voluerit ei.* Gibalinus vero *ibi supra, cap. 2. art. 2.* originem precariae repetit ex eo, quod cum temporum calamitate, & bello flagrante laici res ecclesiasticas invasisent, a quibus Ecclesia illas deinde recuperare non possent, consultius visum fuit eas laicis relinquere, sed commendatas; & in beneficium, cum obligatione census annui, aliisque conditionibus infra referendis, per contractum, quem precariam vocabant. Sed quid vetat ex utraque causa precarias introductas fuisse? Illud tamen illis addendum

addendum duxi, hoc genus concessionum receptum fuisse, quia licet pluribus Imperatorum legibus, Ecclesiarumque constitutionibus bona Ecclesiarum prohibita essent alienari; illud tamen genus concessionum permittebatur, ut petenti ad certum tempus rerum Ecclesiarum usufructum non denegaretur, si non minus, quam tantæ quantitatis, ac acceperat, redditus cum ipsarum rerum dominio Ecclesiarum relinqueret, *l. jubemus, §. sane, C. de SS. Eccles.* quod contingit in contractu precariatum. Quæcumque enim precariæ concessio tantum usufructum transfert, nec qui precariam obtinet, potestatem habet alienandi aliquid de ipsa; quod pontificatum non habere significat, ut in formulis 8. & 9. Marculfi, & in *l. 1. C. Theodos. de bonis matron.* ibi: *ita sint in parentum potestate, atque dominio, ut fructus pontificatum habeant, alienandi eis licentia derogetur.* Et in *l. 3. C. Theodos. de fide Cathol.* ibi: *Nec his penitus posthac obtinendam Ecclesiarum pontificatum, facultatemque permittit.* In veteri instrumento Sancti Gallani *tom. 2. antiquit. Aleman.* eodem etiam ferè modo precaria continetur: *Abque præiudicio Sancti Gallani ipsam villam tenere, & usare facias, & nullum pontificatum habeas de ipsa villa, nec vendere, nec donare, nec alienare.* Refert Bignonius ad Marculfum *lib. 2. cap. 5.* Primus igitur modus inveniendi precariam hic fuit. Qui re Ecclesiarum uti cupiebat, id precibus postulabat ab Ecclesia, porrectâ charitâ, quæ precaria dicebatur, vel precatoria, ut apud Marculfum *lib. 2. formul. cap. 5.* & in Synodo Rhemenfi sub Carolo, *can. 35. ibi: De his, quæ per precatoriam ab Ecclesia impetrantur.* Et ideo à precibus negotium ipsum precaria dicebatur. Concilium Toletanum *6. can. 5. ibi: Si quis clericorum, vel altarium quarumlibet personarum stipendium de rebus cuiusdam Ecclesie Episcopi percipere largitate, sub precaria nomine debeat professionem scribere, ut nec per detentionem diuturnam præiudicium offerat Ecclesie.* Subinde tamen implet contractus à nomine libelli, seu chartæ scriptus precaria dicitur: plerumque etiam appellatur beneficium, ut in dictis legibus Aleman. & Bajuv. & in Synodo Pistensî habitâ anno 862. *ibi: Has villas cum omnibus, quæ per precarias, aut beneficia inde homines retinent.* Apud Tertullianum adversus Hermog. *ibi: Tribus modis aliena sumuntur, jure, beneficio, impetu; id est dominio, precario, vi.* Notarunt Vossius de *vitis sermon. lib. 3. cap. 38.* Cerdâ in *adversar. sacr. cap. 98. §. 14. & 127. num. 11.* Bignonius ad Marculfum *lib. 2. cap. 5.*

6. Perveniamus jam ad personas, quibus, & à quibus precariæ concedi solebant. Et certè concedi poterant precariæ non solum clericis, & monachis, verum etiam laicis. De precariis clericorum constat ex Synodo Epau. *can. 18.* Concilio Tolet. *6.* De laicis ex *cap. sepe 72. 12. q. 2.* ubi et si in littera vulgata clericorum tantum mentio fiat, at ex emendatione Gregoriana adducuntur illa verba: *Vel aliarum quarumlibet personarum:* unde probanda est vulgaris lectio textus in *cap. si Episcopus 12. 16. q. 3.* ubi legitur clericis, vel monachis, vel quibuslibet. Quæ et si à nonnullis codicibus absumt, tamen defendi possunt: & ita intelligendi sunt textus in *cap. possessiones 16. q. 1. cap. clerici 11. 16. q. 3.* Et licet Gibalinus *dicto cap. 2. art. 5.* existimet tantum Reges, seu supremos Principes accipere

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

posse hujusmodi precarias, audiendus non est, cum contrarium constat ex juribus supra relatis. Circa personas à quibus precariæ concedi possunt, sciendum est primò, eas concedere valere Rectores Ecclesiarum, qui res Ecclesiarum propriæ administrant, veluti Episcopi, Abbates, & similes. Illud tamen notandum est, quasdam precarias concessas fuisse ab Ecclesia sponte sua, alias verò jussu Principis; sic enim dixit Carolus Magnus in suo Capitulari *anne 779. cap. 44.* apud Sirmund. *tom. 2. Concil. Gal. Sit* (inquit) *discretio inter precarias de verbo nostro factas, & inter eas, quæ spontaneâ voluntate de ipsis rebus Ecclesiarum faciunt.* Synodus Lyptinensis: *Et iterum si necessitas cogat, aut Princeps jubeat, Precarium renovetur.* Synodus Turon. *3. cap. 5.* ait, se circa precarias ad hæredes transmittendas, ipsius Caroli Magni arbitrio stare velle. Synodus Beluacen. apud Meldens. *cap. 18.* sic Princeps alloquitur: *Ut præcepta illicita iure beneficiorum de precariis facta à vobis, sine dilatione rescindantur, & ut de cetero ne fiant à dignitate vestri Regii nominis, cavetur.* Et *cap. 22.* Annulla potestate quis cogatur facere precariam de rebus propriè Deo, & Sanctis ejus dicitur; cum ratio, & usus obtineat, remanent, qui non vult, contra utilitatem, & rationem præstitum de proprio facere beneficium: præcepta autem regalia super precariis ecclesiasticis fieri, nec ratio sunt, nec auctoritas quolibet modo permittit; quoniam præceptum iure ecclesiastico formare indignum iudicet necesse est. *Majestas Regia, nisi ab Ecclesiastico Rectore petantur.* Juxta quam distinctionem exponendus est textus in *cap. precaria 44. 12. q. 2.* ubi precarias faciendas esse civili auctoritate, vel ecclesiastica decernitur. Discrimen verò, quod Carolus agnoscit inter precarias sponte ab Ecclesia, & jussu regio factas, in eo consistit, quòd has precarias non licebat sine Principis consensu rescindere; quare Hincmarus Rhemenfis ad Hincmarum Laudun. *epist. 35.* refert illum à Nortmanno in Synodo fuisse accusatum, quoniam eum de rebus sibi sua ipsiusmet Hincmari Laudun. concessione, atque consensu à Carolo beneficiatis, sine auctoritate Regia repulisset. Precariæ verò ab Ecclesia concessæ, per ejus Prælatum renovari, & revocari poterant, ut constat ex Synodo Lyptinensi supra relata. Deinde precarias concedere solebant Principes cum consensu Ecclesiarum, ut ex ipsa epistola 35. Hincmari probat Gibalinus *dicto lib. 4. de usur. cap. 2. tit. 7.*

7. Sed non satis liquet, quoniam modo concedendæ sint precariæ à Prælatibus Ecclesiarum, vel renovandæ, juxta præsentem textum; an videatur licet tam in concessione, quam in renovatione necessaria sit solennitas illa, quæ in rerum Ecclesiarum alienatione desideratur, juxta adducta supra in *cap. 1. de his quæ fiunt à Prælat. cap. nulli §. de rebus Eccles.* Et placet communis Doctorum sententia, videlicet, in prima concessione precariæ necessariò adhibendam esse solennitatem, in renovationibus verò faciendis non desiderari. Quam distinctionem docuerunt in præfati Abbas, Ananias, Zabarella, Berolius, Speculator *tit. de locat. §. item quaritur, Sylvester in summa, verbo Precaria, num. 7.* Et prima distinctionis pars firmatur ex *cap. precaria 44. 12. q. 2.* & sequenti ratione; nam cum precaria plerumque gratuita sit, donationem continet, quæ sine justa causa, & debita solennitate

lennitate à Prælatiſ Eccleſiæ fieri non poteſt, *cap. 1. de hiſ qua ſunt à Prælat. & cap. 2. de donat. cap. nulli 5. de rebus Eccleſ.* Et licet merces plerumque conſtituatur, tamen quia ad longum tempus precaria conceditur, neceſſariò adhiberi debet ſolemnitas, ut de locatione ad longum tempus probavi in *cap. ad audientiam, ſupra tit. proximo.* Nec obſtant textus in *cap. clerici, cap. ſi Epifcopus 16. q. 3. cap. ſape 12. q. 2.* ubi docetur, Epifcopum precarias has concedere poſſe, quia intelligendi ſunt ex juſta cauſa, & interveniente ſolemnitate. Unde inferitur, erraſſe Calvinum in *Lexic. juris, verbo Precaria,* dum exiſtimavit preciarum contractum inventum fuiſſe, ut fraus fieret prohibitioni; quoniam cum emphiteuſis etiam prohibita eſſet, excogitarunt Prælati eccleſiaſtici novum alienationis genus, ut res Eccleſiæ concederentur, & nihil fieret contra prædictam prohibitionem. Nam cum in hoc novo alienandi modo ſolemnitas æquè deſideretur, ac in aliis alienationibus, nulla perinde fraus fit prohibitioni alienationis rerum Eccleſiæ. Cæterum in renovatione, de qua in hoc textu, ſolemnitatem non deſiderari, probant ſuprà laudati Interpretes ex eo, quoniam renovatio novus contractus non eſt, ut probat Joann. Andreas hic; ideoque prioris contractus ſolemnitas ſufficit, firmantque exemplo feudi, nam etſi Prælatus juraverit le res Eccleſiæ non infeudatum, poterit nihilominus antiquum feudum renovare, & iterum concedere, *cap. final. de feudis:* minor quoque, qui feudum concedere prohibetur, de antiquo poteſt iterum inveſtituram facere, *princip. tituli per quos fiat inveſtitura, in ubi feudor. quæ doctrina firmari etiam poteſt argumento deducto ex cap. conſulmæ, de Indau, cap. per tuas, de donat. cap. acutus 24. q. 1. cap. præceptis, 12. diſt. 1. patre, ff. de hiſ qui ſunt ſui, l. 3. §. 3. ff. de peculio, l. 4. §. 3. l. 44. §. penult. ff. de uſu, cap. l. final. C. de Indeis;* & illa ſubtili, & validatatione; etenim renovatio preciarum ideo in præſenti exigitur; ne temporis diuturnitate originis memoria obliſcetur, ut notant omnes in præſenti, & in *cap. precaria 10. q. 2. cap. longinquitate, cap. ſape, 12. q. 2.* ergo utile eſt Eccleſiæ renovationem fieri, ac proinde ex ejus renovatione melior ejus conditio redditur: unde deducitur, non ſolum poſſe, immò & debere Prælatum renovationem facere; etſi enim in hiſ rebus, quæ alienationem continent, & damno eſſe poſſunt, Capituli conſenſus deſideretur, at meliorem facere Eccleſiæ conditionem ſolus Prælatus poteſt, *cap. 2. de donat. l. qui fundum, §. ſi tutor, ff. pro emptore.* Libenter tamen ſubſcribo Berojo in præſenti, qui diſcrimen agnoſcit inter eum caſum, in quo tempus conſeſſionis precariæ elapſum erat; & inter eum, in quo adhuc precaria durabat, ut primo caſu, quia nova precaria conceditur, ſolemnitas deſideretur; ſecundo verò prior ſolemnitas ſufficiat: quæ diſtinctio probari poteſt ex l. ſed ſi manente, ff. de precario.

8.

De materia
precariarum.

Hucusque egimus de nomine, & natura precariæ, & de perſonis eam concedentibus, vel accipientibus: ſequitur ut de rebus, quæ in precariam concedi ſolent, agamus: & communiter res, & poſſeſſiones Eccleſiæ in precariam dabantur, quas Synodus Lyptinenſis ſuprà relata Eccleſialem pecuniam dicit. Nec rectè Ho-

thomanus de verb. ſeudal. verbo Precaria, hiſ verbis nummos intelligit; nam ubi Carolus de renovanda ipſa precaria ibi agit, ait: *Si pauperias cogat Eccleſia, reddatur integra poſſeſſio.* Sic etiam accipitur *lib. 6. capitul. cap. 321.* ubi prohibetur, ne quis laicus, Imperator, aut Rex invadere, aut rapere per violentiam præſumat monaſterium, aut prædia, vel quæſcunque res de poteſtate Epifcopi, & cætera; & pecuniam poſſidere, quæ fuit Chriſti nomine comparata. Ubi ea voce comprehenduntur omnia antea enumerata. Nec hæc pecuniæ acceptio aliena eſt à recta Latinitate, nam ut ait Hermog. in l. pecunia 222. ff. de verb. ſignif. pecunia nomine non ſolum numerata pecunia, ſed omnes res, tam ſoli, quam mobiles; & tam corporæ, quam jurâ continentur. Nec poteſt precaria conſtitui in pecunia, quia cum plerumque ex ea penſio ſolvatur, & finito tempore res ipſa integrè reſtituatur, eveniret, ut uſura committeretur, ut docet expedit contra Fileſacum Gibalinus *diſt. cap. 2. art. 4.* Poſſeſſiones ergo, & ſimiles res Eccleſiæ in precariam concedebantur. Erant verò hujusmodi res duplicis generis; nam in primis aliquæ fuerant donatæ Eccleſiæ ab iſiſ ipſis, quibus in precarium concedebantur; rogabant enim, ut ſibi ipſis iſiſ rebus, quamdiu vixiſſent, uti frui liceret, ſive eas denud poſt traditionem ab Eccleſia accipiendo, cujus precariæ formulam referunt Marculſus *lib. 2. cap. 5. & cap. 40.* Auſtor incertus veter. Formul. *cap. 27.* ejuſque meminerunt Concil. Turon. 3. celebratum anno 815; *can. 51.* Meldenſe ſub Carolo anno 845. *cap. 12.* leges Aleman. *tit. 11.* ibi: *Si quis liber res ſuas ad Eccleſiam dederit, & poſtea à Paſtore Eccleſiæ per beneficium ſuſceperit ad viſum aſem neceſſitatem conquirendam diebus vita ſua.* Legibus Bajuvar. *tit. 1. cap. 1.* ſive ante traditionem, cum quis rem Eccleſiæ donat, & petit ante traditionem ab Eccleſia, ut ipſius rei uſumfructum ſibi retinere liceat ſub precariæ titulo; nam tunc videtur conſtituta precaria, juxta mentem Javolen. in l. interdum 41. ff. de acquir. poſſeſ. Cum enim eo caſu à ſe illius rei uſumfructum non habeat, ſed ab Eccleſia per precariam accipiat, precariæ contractus celebrabitur, quoniam etſi nondum rem tradiderit, in remunerationem tamen uſumfructus accipit. Sed dices, ergo qui ut dominus poſſidebat, per precariam poſſidete incipit, quod fieri non poteſt, cum nemo ſibi poſſeſſionis cauſam mutare valeat, l. poſſidete 3 §. illud quoque 19. ff. de acquir. poſſeſ. Sed reſpondetur ex Juliano in l. certe 6. §. Iulianus, de precario, non mutare ſibi ipſi in hoc caſu donatorem poſſeſſionis cauſam, ſed potiùs illam mutat ex voluntate, & conſeſſione Eccleſiæ, à qua rem precariam accipit. Et ſi adhuc inſteſ, hoc caſu uſumfructum ab Eccleſia non poſſe concedi, cum nunquam Eccleſia talem rem habuerit: Reſpondeo, quod per fictionem creditur rem donatam Eccleſiæ fuiſſe quaſitam, & tunc uſumfructum ab Eccleſia in ea conſtitui, argumento legis hæc ratio 3. §. penult. ff. de donat. inter. junctis traditis ab Olvaldo *lib. 3. comment. Donelli, cap. 10. litera C.* Cujacio *lib. 9. obſerv. cap. 18.* & quæ notant Interpretes de fictione brevis manus in l. rogati 11. l. ſingularia 15. ff. de rebus credit. Si autem aliquis Eccleſiæ rem propriam dederit, cujus uſumfructum ſibi retineat, juxta textum in l. quisquis 28. C. de donat.

donat. de eius interpretatione videndus Osvaldus lib. 5. comment. Donell. cap. 10. littera B. l. si quis 33. §. finali. C. eod. titulo, non propterea dicitur usufructum illum habere per precariam, ut existimavit Hothomanus dicto verbo Precaria. Precaria enim tunc datur quum dominio plenè Ecclesiæ quæbit, ab ipsa usufructus conceditur, ut in l. Seia 42. ff. de donat. causa mort. Aliæ tandem precariæ concedebantur ex rebus Ecclesiæ iis, qui illas minimè donarant, sed quas aliunde sibi comparant Ecclesia. Exemplum habemus in formulis veteribus cap. 7. & in dicta Synodo Lyptinensi. Erant autem aliqua possessiones, quæ in precariam concedi non poterant, quia ita à donatoribus cautum erat, ut referretur lib. 1. legum Bajuvar. titulo 1. tradit Fulden, ibi: *Ut nulli clericorum, aut laicorum aliquando res ipse, quas tradidi, in beneficium presentur, sed ad locum, quo presatus Martyr corpore quiescit, perpetuè deseruant.* Apud Flodoardum lib. 3. hist. Rheimens. cap. 10. ibi: *Hincmarus Rheimensis hospitalis constituit ad susceptionem peregrinorum, vel pauperum, ea conditione, ut nullo iniqua tempore quilibet Episcopus, vel quilibet persona ejusdem rei quidquam cuiquam in beneficium daret.*

9. Superest ut de peculiaribus legibus, seu conditionibus hujus contractus agamus: & quidem plures esse nitatas fuisse, ex veteribus formulis Marculfi, & Incerti Authoris constat, ex quibus aliquas referamus. Primum enim, qui res à se datas Ecclesiæ in precariam petebat, tantumdem accipiebat usufructuario ordine, ut loquitur Marculfus lib. 2. formul. 6. vel beneficiario, ut ait Concil. Meldense can. 18. & 22. immò aliquando duplò, aut triplò plus accipiebat, cap. precaria 10. g. 2. ne hoc precarium contractu alienas hereditates Ecclesiam captare crederetur, ut ajunt Patres Concil. Turon. 3. can. 51. Secundò qui precariam accipiebat, debebat res per eam concessas excolere, Marculfus lib. 2. formul. 5. ibi: *Eam villam tantummodo excolere debeamus.* Et Concilium Tolet. 6. can. 5. jubet, *Clericos, qui in stipendium aliquid in precariam acceperint, utiliter laborare;* quia finitè precaria res redibat ad Ecclesiam cum suis incrementis, Marculfus lib. 1. formul. 5. & 40. Incertus Author. formul. 27. & finitè ipsa precaria, res redibat ad Ecclesiam ipso jure, ut in eisdem formulis cavetur. Tandem præcipua lex precariæ erat, ut concederetur, vel ad vitam accipientis, vel in quinquennium. Ad vitam, cum ille, qui res suas Ecclesiæ donavit, ipsatum rerum usufructum per precariam petebat; immò aliquando sibi, hæredibusque suis illum impetrabat; dicta Synodus Turon. 3. can. 51. In quinquennium quando in precariam concedebantur res ab Ecclesiæ aliunde comparatæ, ut docet Gibalinus lib. 4. cap. 2. art. 6.

10. Sed cum adhuc variis fraudibus laici obtinerent, aut retinerent precarias rerum Ecclesiarum; immò & ipsi Prælati dolo, & fraude eas concederent, variæ editæ fuerunt ecclesiasticæ leges, ut vitarentur hujusmodi fraudes, quas referunt Gibalinus supra, articulo 9. per totum. Filescus in querel. Eccles. Gallic. inter quas præcipua illa fuit, ne precariæ essent perpetuæ; quod primum statutum fuit à Joanne IX. in Synodo Raven. anno 904. teste Baronio. in eodem anno. Deinde à Gregorio VII. ac denique D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars 1.

ab Urbano II. anno 1096. in Concilio Turon. & simul statutum fuit, ut de quinquennio in quinquennium renovarentur, ut ita nunquam possent perpetuè præsumi, & idè in Concilio Agathensi can. 59. dicitur; Episcopos prolixas administrationes, aut precatorias facere non debere, ne diu retentæ in jus proprietatis transferbantur; & spatium hoc quinque annorum, non longius, aut brevius, statutum fuit magna cum ratione; nam locationes veteri Romanorum more de quinquennio in quinquennium fiebant, cujus motis vestigia extant in l. si quis 4. §. final. ff. de rebus credit. l. qui per 49. ff. de act. empti, l. si quis 9. §. 1. l. item 13. §. final. l. si in lege 24. §. 1. ff. locati, l. si silio 6. §. final. ff. soluti. matrim. l. qui quatuor 30. §. 1. ff. de legat. 3. l. ei cui 28. ff. de liber. legat. l. si à colono 89. ff. de verb. oblig. l. si servus 18. §. final. ff. de stipulat. serv. l. inficiando 87. §. final. ff. de surris, l. non intelligitur 3. §. cum quinquennium, ff. de jure fisco, l. 3. §. 1. ff. de administr. rer. Illustrant Amaya in l. unic. C. de vendit. rerum lib. 10. num. 31. Pancirolo lib. 1. ver. cap. 95. Ad locationis ergo similitudinem Ecclesia statutum precariam de quinquennio in quinquennium renovari debere. Accedit, nam Romani populicentores, ut agnoscerent privatorum census, id est, bona, seu substantiam, consueverunt singulis lustris omnium bonorum lustralem censitationem facere, ut constat ex Cicerone lib. 3. de legibus. Trevel. Pol. in Valer. & observantur Cujacius lib. 2. 4. obs. cap. 17. Petrus Gregorius lib. 4. de Republ. cap. 12. & lib. 47. synag. cap. 16. Revardus lib. 4. variar. cap. 13. Hothomanus de Magistr. Roman. Lipsius eod. tract. cap. 18. Unde lustralis census dicitur in l. census 10. ff. de probat. l. libero 21. §. final. ff. de annuis legat. hucque respexit Ulpianus in l. in lege 62. §. final. ff. ad legem Falcid. ubi formale pretium dicitur quod à censoribus lustrale imponebatur. Sicut ergo Romani, ut cujusque bona, seu census agnoscerent, de quinquennio in quinquennium publicam censitationem faciebant, ne si fortè longius tempus elaberetur, confusio oriretur; eadem ratione ab Ecclesia renovatio precariorum de quinquennio in quinquennium statuta fuit. Sed nunc videndum est, quid juris, si renovatio in hoc textu præscripta prætermittatur? Et Glossa hic, verbo *Quinquennium*, existimat, quinquennio elapso, ommissaque renovatione intelligi contractum precariæ tacitè renovatum, argumentò legis in rebus, §. ult. ff. de precario, ubi precarium tempore transacto, si domifus non revocaverit, tacitè concessum creditur, idemque procedit in locatione, quia tempore elapso tacita reconductio inducitur, litem quaritur, §. final. ff. locati, l. legem 16. C. eodem titulo. Sed hæc Glossæ sententia meritò displicuit Hostiensis, Butrius, Joanni Andrea; Immolæ, Abbati; & Berdò, qui rectius docuerunt, renovatione non factâ post quinquennium, jus precariæ amitti: quæ sententia probatur primò exemplo feudi; nam si vassallus, vel ejus hæres novam feudi investituram non petierit, à jure suo cadunt, cap. 1. §. 1. sub tit. que fuit prima causa benef. amitt. in sibi, feud. Secundò quoniam ad renovationem, non solum tacita voluntas, verum nec simplex expressa sufficit; siquidem renovatio exigitur cum precaria ad longum tempus concessa est: sed tunc voluntas expressa

durat usque ad tempus contractus: ergo si expressa hæc voluntas, quæ contractum ipsum comitatur usque ad finem, satis non est ad renovationem, nec satis erit tacitus consensus. Tandem quoniam ideò renovatio desideratur, ut sæpe sapius in hoc commentario dixi, ne memoria dominii pereat: sed huic periculo per tacitam renovationem non succurritur: ergo necessaria est expressa renovatio. Nec obstat exemplum deductum à precario; nam cum negotium hoc precariæ diversum sit, ab uno ad aliud non rectè fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minor. daturque diversa ratio utriusque negotii, siquidem precariæ renovatio exigitur, quia dominii memoria perire potest, cum res Ecclesiæ, ut communiter possessæ, negligantur, l. meminimus 2. C. quando, & quibus*: at hoc periculum in precatio non datur, siquidem quilibet præsumitur diligens in requirendis rebus propriis, *l. cum de debito, de probat.* Eodem etiam modo responderi potest secundo argumento deducto ex tacita conductione. Accedit etiam, quia si ad tacitam reconductionem desideretur scriptura, vel alia solennitas, ex lapsu temporis tacita non admittitur, *l. item 13. in fine, ff. locati*: at precariæ non aliter renovatio fit, quam si scriptura interveniat. Igitur ex patientia tacita renovatio non inducitur, ex regula legis contractus, *C. de fide instrum.* nam patientia consensum duntaxat potest inducere, ac scripturam, similemve solennitatem supplere non valet, ut probat Berojus in præfenti, *ex num. 42.*

II.
Dissolvitur
dubitandi
ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, cui facilè responderetur, per pensis differentiis, quæ versantur inter precarium, & precariam, supra adductis. Verùm quæri solet, utrum precaria differat à precariis, hoc est, utrum hæc vox in singulari differat ab eadem in numero plurali? Et Hostiensis in præfenti, & in summa hujus tituli non leve agnoscit discrimen. Primò, quia per precariam conceditur, precariæ verò etiam ad hæredes transeunt. Secundò, quia in precaria renovatio desideratur, in precariis verò necessaria non est: quòd d' serimen quibusdam verticulis expressit, quos etiam retulerunt Glossa in cap. final. hoc tit. Viccius dicta 9. 7. de possess. duor. & tantisper correxit Petrus Gregorius lib. 23. syntagm. cap. 2. num. 2. Movetur Hostiensis primò, quia in hoc textu precariæ ad quinquennium renovantur, precaria verò nullam talem conditionem exigit, *cap. huiusmodi 10. q. 2. cap. sepe 72. 12. q. 2. cap. clerici 16. q. 3.* Secundò, quoniam precaria ad vitam tantum conceditur, dicto cap. huiusmodi, dicto cap. sepe: precariæ verò etiam in successores transeunt, *cap. ad aures, de rebus Eccles.* Tertiò, quia nominum differentia rerum quoque distinctionem indicat, *l. si idem, C. de codicil.* Ergo cum hæc nomina saltem numero differant, diversa negotia significare videntur. Quartò quoniam, ut considerat Berojus *hic, num. 10.* ideò precariæ pluraliter dicuntur, quoniam cum per quinquennium renoventur, plures concessionis sunt, argumento legis *seire 19. ff. de verb. oblig.* cum verò ad vitam conceditur, quoniam renovari non debet, singulari numero precaria appellatur. Hanc Hostiensis opinionem communiter improbant repetentes *hic, Anania, Immola,*

Zabarella, Butrius, & Berojus, quibus libenter adhæreo, cum passim in iuribus supra citatis, & veteribus formulis promiscuè apponantur precaria, & precariæ. Nec obstat ultimum augmentum, quod ex incompatibilitate consuetudinis, & legis scriptæ expendebamus, cui ut satisfaciatur Berojus *hic, num. 7.* asserit consuetudinem, de qua in præfenti, utilem esse, & à jure approbatam; quia quod antea consuetudine tantum receptum fuerat, post approbationem cepit jus scriptum esse. Fit ergo renovatio in præfenti juxta antiquam consuetudinem, si ejus originem attendamus; secundum auctoritatem canonum, si approbationem inspiciamus, argumento textus in cap. Abbate, de verb. sign. cap. 2. de præbend. in 6. Verùm licet hæc Beroi solutio non displiceat, adhuc tamen dici potest, legem consuetudinemque in præfenti concurrere, ut contingit in aliis juris locis, ut in cap. cum dilectus, de conjuet. cap. cum venissent, de instit. cap. ad hæc, de relig. domibus, cap. sospite, de consuet. quod evenire potest duplici modo. Primò cum interpretatur consuetudo legem scriptam, ut in dicto cap. cum venissent, l. cum de interpretatione, l. minime ff. de legibus: secundò cum consuetudine lex ipsa approbatur, & confirmatur, ut in cap. in istis, 4. dist. junctis traditis per Abbatem in cap. final. num. 21. de consuetud.

Sed antequam commentarium absolvamus, exponendus est textus in cap. precaria 10. q. 2. Exponitur deductus ex Concilio Mediomatr. sive ut venis *cap. precaria* habent Burchardus *lib. 3. cap. 167.* Carnotensis *ria 4. 10. p. 3. Decreti, cap. 228.* ex Concilio Belvacensi, *9. 2. ex quo etiam tacite refert Concilium Meldense can. 22.* ubi constituitur, ut si res pleno jure Ecclesiæ donetur; possit Ecclesia in remunerationem tripli usufructum concedere; quod difficile est, cum in *l. jubemus, §. final. C. de SS. Eccles.* quæ habetur in cap. 2. §. economus 10. q. 2. retribatur, ut in precaria possit is qui donavit rem, accipere usufructum retum tanti valoris, quanti res donata æstimari poterat, & similiter usufructum alterius rei in eadem donata. Cui difficultati communiter responderi solet duplici modo. Primò asserendo discrimen versari inter jus canonicum, & civile, ita ut jure civili non nisi duplum, jure vero canonico etiam triplum concedatur. Secundò accipiendo constitutionem Leonis & Anthonii regulariter in omnibus accipientibus precariam; textum verò in *d. cap. precaria*, in illis, qui obsecruntem vel corporis debilitatem precariam ab Ecclesia petunt, quibus uberius concedi potest: tum quia majori miseratione digni sunt; tum quia breviori vitâ potiuntur: quare usufructus æstimatio minor est, *l. cum hi 8. §. modus ff. de transf. act. ibi: Modus autem pro arate eius, qui transigit, arbitrandus est, & valetudine.* Faciunt textus in *l. si quis, l. in causa 15. ff. de fideicommiss. libert.* Sed hæc omnia solutionibus dicendum est, Ecclesiam aliquando, non modo tantumdem, quantum acceperat, sed etiam duplò, aut triplò plus de suis rebus utendum concedere, ne videretur hoc precariæ negotio alienam substantiam captare: quam calumniam Patres Concilii Turon. 3. *can. 51.* amoluntur. Illustrat Gibalinus *dicto lib. 4. cap. 6. art. 6.*